

КОНСПЕКТ
ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА ООП - III КЛАС
за определяне на годишна оценка

ИЗПИТНИ ТЕМИ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК:

1. Зная от какво е изграден българският език
2. Разпознавам гласните и съгласните звукове
3. Мога да изговарям гласните и съгласните звукове и да пиша правилно буквите им
4. Мога да откривам корена на думата и да образувам сродни думи
5. Мога да откривам представката в думата и да пиша правилно думи с представките *из–, раз–, без–, над–, под–, за–, о–, у–, с–, от–*
6. Мога да изговарям и пиша правилно думи с група съгласни
7. Мога да проверявам правописа на думите чрез сродни думи
8. Кои части на речта вече познавам
9. Разпознавам личното местоимение като част на речта и зная как да откривам лицето и числото му
10. Разпознавам спомагателния глагол *съм*
11. Зная как да определям лице и число на глагола
12. Мога да проверявам правописа на съществителните имена
13. Зная кога да пиша *–н–* или *–ни–* в прилагателните имена
14. Мога да степенувам прилагателните имена
15. Мога да употребявам думи в пряко и в преносно значение
16. Разпознавам синонимите като близки по значение думи
17. Различавам сродни думи от синоними
18. Разпознавам изреченията в българския език
19. Зная какво е текст
20. Откривам ключови думи в текста
21. Откривам за какво се разказва в текста
22. Редактирам чужд и собствен текст
23. Преразказвам подробно кратък художествен текст
24. Преразказвам приказка и басня
25. Преразказвам нехудожествен текст
26. Отговарям на въпрос с факти от художествен текст
27. Използвам факти и данни, за да създам текст
28. Съчинявам приказна история с любим герой
29. Съчинявам приказка по пословица
30. Съчинявам текст за пролетта
31. Разказвам преживяна случка
32. Съчинявам невероятна история
33. Пиша писмо

ИЗПИТНИ ТЕМИ ПО ЛИТЕРАТУРА:

1. „Обич“ – Дора Габе (наизуст)
2. „Родина“ – Младен Исаев
3. „Старият щърк“ – По Константин Константинов
4. „Карнавал в гората“ – Леда Милева
5. „Есен“ – По Сергей Кузлов
6. „Муха и вол“ – П. Р. Славейков. „Паун и лястовичка“ – Стоян Михайловски
7. „Храброто петле“ – Христо Радевски
8. „Мързеливата Мария“ – По Юлиана Янку

9. „Заяк и костенурка“ – По Жан дьо Лафонтен
10. „Дърварят и лисицата“ – Езоп
11. „Хотели за врабци“ – Рада Московска
12. „Гребен“ – Велизар Николов. Гатанка – Марко Марков
13. „Умно овчарче“ – По Ран Босилек
14. Ден на народните будители – По Иван Вазов
15. „Книжко мила“ – Мая Дългъчева
16. „Мечката и лошата дума“ – българска народна приказка
17. Що е то?
18. „Торбата с шегите“ – българска народна приказка
19. „Колко са магаретата“ – Ангел Каралийчев
20. „Песен за приятелството“ – Златина Биларска
21. „За да имаш приятели“ – Йордан Радичков
22. „Катето и Шарко“ – По Таня Касабова
23. „Как се съдили язовецът и бялката“ – корейска приказка. Превод: Дона Минчева
24. „Славейчето“ – украинска приказка. Превод: Пенка Кънева
25. „Зима иде!“ – Кирил Христов
26. „Зимен пейзаж“ – Валери Петров (наизуст)
27. „Палавница“ – По Емилиян Станев
28. „Рой снежинки“ – Димитър Спасов
29. „Студът“ – По Мария Маринова
30. „Коледа е!“ – По Лозинка Йорданова
31. „Коледна нощ“ – Мая Дългъчева
32. „Сурвакари“ – Борислав Ганчев. „Сурва година“ – Любомир Бобевски (наизуст)
33. „Две сестри“ – По Георги Райчев
34. „Самотна елхица“ – По Ангел Каралийчев
35. „Най“ – Биньо Иванов
36. „С вятъра се запознахме“ – Росен Василев
37. „Приятели“ – По Емилиян Станев
38. „Страшен звър“ – Лиана Даскалова
39. „Съвременен снежен човек“ – Цветан Ангелов
40. „Страшилище за снежни човеци“ – По Йордан Радичков
41. „Реката от думи“ – По Доналд Бисет
42. „Момче и вятър“ – българска народна приказка
43. „Синеокият рибар“ – По Георги Мишев
44. „Открил крадеца“ – българска народна приказка
45. „Обед срещу гатанка“ – чешка народна приказка. Превод: Ганчо Савов
46. „Най-голямото богатство“ – турска народна приказка. Превод: Венера Атанасова
47. „Пролет“ – Асен Разцветников (наизуст)
48. „Защо Баба Марта ту се сърди, ту се смее“ – По Димитър Хаджитодоров
49. „Знамето“ – По Иван Вазов
50. „Баща ми“ – Петя Дубарова. „Ръката на татко“ – Панчо Панчев
51. „Мамо“ – Петя Йорданова
52. „Шареното човече“ – По Анастас Павлов
53. „Дете и лястовичка“ – Елисавета Багряна
54. „Лястовица и врабче“ – българска народна приказка
55. „Пеперудата, която пеела“ – По Тери Джоунс. Превод: Паша Бульова
56. „Историята на тигърчето Скокльо“ – По Иван Раденков
57. „Облаците на какво приличат“ – Ирена Паникева. „Утринна картина“ – Георги Братанов
58. „Цигулката на шурчето“ – По Юлия Момчилова
60. „Лаленце се люлее“ – българска народна песен

61. „На Цветница“ – Елисавета Багряна
62. „Златното яйце“ – По Светослав Минков
63. „Упоритото слонче“ – африканска приказка. Превод: Венера Атанасова
64. „Щастливото момче“ – иранска народна приказка. Превод: Здравка Петрова
65. „Родна реч“ – Ран Босилек (наизуст)
66. „Другари“ – Леда Милева
67. „Новите приятели“ – По Елиф Шафак. Превод: Севджан Кендже
68. Как са възникнали буквите?
- 69 „На Кирил и Методий“ – Асен Разцветников (наизуст)
70. „Благодаря“ – Михаил Лакътник
71. „Лято“ – Петър Динчев

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

Учебник по български език за 3 клас - Автори: Пенка Димитрова, Мария Бончева и колектив; Издателство „Просвета Плюс”

Читанка за 3 клас - Автори: Пенка Димитрова, Мария Бончева и колектив; Издателство „Просвета Плюс”

ВИД НА ИЗПИТА – Комбиниран от писмена и устна част

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ИЗПИТА ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА – САМОСТОЯТЕЛНА ФОРМА НА ОБУЧЕНИЕ:

Отличен – ученикът постига напълно очакваните резултати от учебната програма по български език и литература за 3 клас, а именно: пише правилно буквите на гласните звукове със и без ударение и в крайна сричка на думата; прилага начини за проверка на правописа на гласни в неударени срички и на съгласни звукове в средата на думата; пише правилно беззвучните съгласни с и т пред звучни съгласни в началото и в средата на думата; пише правилно думи, които съдържат група съгласни; открива несъответствия между изговор и правопис на гласни и съгласни звукове; разграничава корена като най-важна значеща част на думата; разграничава представката като словообразуваща част на думата; разпознава сродни думи по общия им корен; открива правописни особености на сродни думи; пише правилно думи с представки; прави правописна проверка чрез сродни думи; разпознава думата *съм* като спомагателен глагол; определя лице и число на глагола; разпознава личното местоимение като част на речта, която замества имена на лица и предмети; образува форми на лични местоимения; знае правописните особености на личните местоимения аз, той; употребява правилно лични местоимения и формите на личните местоимения за определяне на лицето на глаголите; използва учтивата форма на личното местоимение за 2 л., мн. ч. в съответствие с комуникативната ситуация; познава значението на частиците за образуване на сравнителна и превъзходна степен на прилагателни имена; пише правилно степенувани прилагателни имена и прилагателни имена, които са с двойно (-нн-) в ж.р., в ср. р. и в мн.ч.; определя прякото и преносното значение на думата; употребява думи в пряко и преносно значение; разпознава синонимите като близки по значение думи; използва синоними за избягване на дразнещи повторения; разграничава синоними от сродни думи; подбира думи в съответствие с конкретен езиков контекст и комуникативна ситуация; определя изречението, с което се изразяват чувства, като възклицателно; разпознава подбудителните изречения за заповед, молба, съвет, забрана; разграничава подбудително от възклицателно изречение; преобразува подбудителни и възклицателни изречения; оформя пунктуационно правилно края на подбудителни и възклицателни изречения; употребява видове изречения в съответствие с комуникативната ситуация; определя темата на текста; пише съчинение по зададената тема, като се придържа към нея; преразказва устно достъпен нехудожествен (научнопопулярен) текст; използва факти и идеи от нехудожествен (научнопопулярен) текст при писмен отговор на поставен въпрос; прави подробен писмен преразказ на кратък художествен повествователен текст; съчинява писмен текст по преживяна случка и по словесна опора (предложен литературен герой); прави поправка на съчинението по отношение на съдържанието и на езика, включително правописа; съставя лично писмо; участва в обсъждането на фрагменти от литературното

произведение; съотнася заглавие към конкретен епизод; проследява взаимоотношенията между героите в изучавано произведение; съпоставя постъпките на героите и нравствените им качества; чете с разбиране и изразително текста на изучаваното произведение; открива епитета като изразно средство в изучавано произведение; разграничава епитета от прилагателното име; открива сравнението в изучавано произведение; открива нравствени ценности в пословици; осмисля условния характер на художествения текст; разграничава художествен от нехудожествен текст; открива логически акценти в художествения текст; разпознава художественото описание в литературното произведение; открива описания на външен вид на герои, на обстановка, на пейзаж в художествен текст; разграничава художественото описание от повествованието в художествен текст; изразява предпочитания към художествени текстове, прочетени самостоятелно; интерпретира текста на литературни и фолклорни произведения чрез участие в групово и екипна дейност на игрови и сценични форми; познава произведения, посветени на България, българския народ и българския език; рецитира стихотворения от български автори (например, „Обич“ от Дора Габе); илюстрира културния диалог между различни общности с примери от литературни и фолклорни произведения; дава примери за културното многообразие от самостоятелно прочетени текстове от детски списания, кратки енциклопедии, интернет.

Много добър – ученикът постига с малки изключения очакваните резултати от учебната програма по български език и литература за 3 клас: пише правилно буквите на гласните звукове със и без ударение и в крайна срещка на думата; прилага начини за проверка на правописа на гласни в неударени срещки и на съгласни звукове в средата на думата; пише правилно беззвучните съгласни с и т пред звучни съгласни в началото и в средата на думата; пише правилно думи, които съдържат група съгласни; открива несъответствия между изговор и правопис на гласни и съгласни звукове; разграничава корена като най-важна значеща част на думата; разграничава представката като словообразуваща част на думата; разпознава сродни думи по общия им корен; открива правописни особености на сродни думи; пише правилно думи с представки; прави правописна проверка чрез сродни думи; разпознава думата *съм* като спомагателен глагол; определя лице и число на глагола; разпознава личното местоимение като част на речта, която замества имена на лица и предмети; образува форми на лични местоимения; знае правописните особености на личните местоимения аз, той; употребява правилно лични местоимения и формите на личните местоимения за определяне на лицето на глаголите; използва учтивата форма на личното местоимение за 2 л., мн. ч. в съответствие с комуникативната ситуация; познава значението на частиците за образуване на сравнителна и превъзходна степен на прилагателни имена; пише правилно степенувани прилагателни имена и прилагателни имена, които са с двойно (-нн-) в ж.р., в ср. р. и в мн.ч.; определя прякото и преносното значение на думата; употребява думи в пряко и преносно значение; разпознава синонимите като близки по значение думи; използва синоними за избягване на дразнещи повторения; разграничава синоними от сродни думи; подбира думи в съответствие с конкретен езиков контекст и комуникативна ситуация; определя изречението, с което се изразяват чувства, като възклицателно; разпознава подбудителните изречения за заповед, молба, съвет, забрана; разграничава подбудително от възклицателно изречение; преобразува подбудителни и възклицателни изречения; оформя пунктуационно правилно края на подбудителни и възклицателни изречения; употребява видове изречения в съответствие с комуникативната ситуация; определя темата на текста; пише съчинение по зададената тема, като се придържа към нея; преразказва устно достъпен нехудожествен (научнопопулярен) текст; използва факти и идеи от нехудожествен (научнопопулярен) текст при писмен отговор на поставен въпрос; прави подробен писмен преразказ на кратък художествен повествователен текст; съчинява писмен текст по преживяна случка и по словесна опора (предложен литературен герой); прави поправка на съчинението по отношение на съдържанието и на езика, включително правописа; съставя лично писмо; участва в обсъждането на фрагменти от литературното произведение; съотнася заглавие към конкретен епизод; проследява взаимоотношенията между героите в изучавано произведение; съпоставя постъпките на героите и нравствените им качества; чете с разбиране и изразително текста на изучаваното произведение; открива епитета като изразно средство в изучавано произведение; разграничава епитета от прилагателното име; открива сравнението в изучавано произведение; открива нравствени ценности в пословици; осмисля условния характер на художествения текст; разграничава художествен от нехудожествен текст; открива логически акценти в художествения текст; разпознава художественото описание в литературното произведение; открива описания на външен вид на герои, на обстановка, на пейзаж в художествен текст; разграничава художественото

описание от повествованието в художествен текст; изразява предпочитания към художествени текстове, прочетени самостоятелно; интерпретира текста на литературни и фолклорни произведения чрез участие в групово и екипна дейност на игрови и сценични форми; познава произведения, посветени на България, българския народ и българския език; рецитира стихотворения от български автори (например, „Обич“ от Дора Габе); илюстрира културния диалог между различни общности с примери от литературни и фолклорни произведения; дава примери за културното многообразие от самостоятелно прочетени текстове от детски списания, кратки енциклопедии, интернет.

Добър – ученикът постига преобладаващата част от очакваните резултати от учебната програма по български език и литература за 3 клас, а именно: пише правилно буквите на гласните звукове със и без ударение и в крайна срещка на думата; прилага начини за проверка на правописа на гласни в неударени срещки и на съгласни звукове в средата на думата; пише правилно беззвучните съгласни с и т пред звучни съгласни в началото и в средата на думата; пише правилно думи, които съдържат група съгласни; открива несъответствия между изговор и правопис на гласни и съгласни звукове; разграничава корена като най-важна значеща част на думата; разграничава представката като словообразуваща част на думата; разпознава сродни думи по общия им корен; открива правописни особености на сродни думи; пише правилно думи с представки; прави правописна проверка чрез сродни думи; разпознава думата *съм* като спомагателен глагол; определя лице и число на глагола; разпознава личното местоимение като част на речта, която замества имена на лица и предмети; образува форми на лични местоимения; знае правописните особености на личните местоимения аз, той; употребява правилно лични местоимения и формите на личните местоимения за определяне на лицето на глаголите; използва учтивата форма на личното местоимение за 2 л., мн. ч. в съответствие с комуникативната ситуация; познава значението на частиците за образуване на сравнителна и превъзходна степен на прилагателни имена; пише правилно степенувани прилагателни имена и прилагателни имена, които са с двойно (-нн-) в ж.р., в ср. р. и в мн.ч.; определя прякото и преносното значение на думата; употребява думи в пряко и преносно значение; разпознава синонимите като близки по значение думи; използва синоними за избягване на дразнещи повторения; разграничава синоними от сродни думи; подбира думи в съответствие с конкретен езиков контекст и комуникативна ситуация; определя изречението, с което се изразяват чувства, като възклицателно; разпознава подбудителните изречения за заповед, молба, съвет, забрана; разграничава подбудително от възклицателно изречение; преобразува подбудителни и възклицателни изречения; оформя пунктуационно правилно края на подбудителни и възклицателни изречения; употребява видове изречения в съответствие с комуникативната ситуация; определя темата на текста; пише съчинение по зададената тема, като се придържа към нея; преразказва устно достъпен нехудожествен (научнопопулярен) текст; използва факти и идеи от нехудожествен (научнопопулярен) текст при писмен отговор на поставен въпрос; прави подробен писмен преразказ на кратък художествен повествователен текст; съчинява писмен текст по преживяна случка и по словесна опора (предложен литературен герой); прави поправка на съчинението по отношение на съдържанието и на езика, включително правописа; съставя лично писмо; участва в обсъждането на фрагменти от литературното произведение; съотнася заглавие към конкретен епизод; проследява взаимоотношенията между героите в изучавано произведение; съпоставя постъпките на героите и нравствените им качества; чете с разбиране и изразително текста на изучаваното произведение; открива епитета като изразно средство в изучавано произведение; разграничава епитета от прилагателното име; открива сравнението в изучавано произведение; открива нравствени ценности в пословици; осмисля условния характер на художествения текст; разграничава художествен от нехудожествен текст; открива логически акценти в художествения текст; разпознава художественото описание в литературното произведение; открива описания на външен вид на герои, на обстановка, на пейзаж в художествен текст; разграничава художественото описание от повествованието в художествен текст; изразява предпочитания към художествени текстове, прочетени самостоятелно; интерпретира текста на литературни и фолклорни произведения чрез участие в групово и екипна дейност на игрови и сценични форми; познава произведения, посветени на България, българския народ и българския език; рецитира стихотворения от български автори (например, „Обич“ от Дора Габе); илюстрира културния диалог между различни общности с примери от литературни и фолклорни произведения; дава примери за културното многообразие от самостоятелно прочетени текстове от детски списания, кратки енциклопедии, интернет.

Среден - В знанията и в уменията си ученикът има сериозни пропуски; усвоени са само някои от новите понятия; притежава малка част от компетентностите; постига само отделни очаквани резултати от учебната програма по български език и литература в 3 клас: пише правилно буквите на гласните звукове със и без ударение и в крайна сричка на думата; прилага начини за проверка на правописа на гласни в неударени срички и на съгласни звукове в средата на думата; пише правилно беззвучните съгласни с и т пред звучни съгласни в началото и в средата на думата; пише правилно думи, които съдържат група съгласни; открива несъответствия между изговор и правопис на гласни и съгласни звукове; разграничава корена като най-важна значеща част на думата; разграничава представката като словообразуваща част на думата; разпознава сродни думи по общия им корен; открива правописни особености на сродни думи; пише правилно думи с представки; прави правописна проверка чрез сродни думи; разпознава думата *съм* като спомагателен глагол; определя лице и число на глагола; разпознава личното местоимение като част на речта, която замества имена на лица и предмети; образува форми на лични местоимения; знае правописните особености на личните местоимения аз, той; употребява правилно лични местоимения и формите на личните местоимения за определяне на лицето на глаголите; използва учтивата форма на личното местоимение за 2 л., мн. ч. в съответствие с комуникативната ситуация; познава значението на частиците за образуване на сравнителна и превъзходна степен на прилагателни имена; пише правилно степенувани прилагателни имена и прилагателни имена, които са с двойно (-нн-) в ж.р., в ср. р. и в мн.ч.; определя прякото и преносното значение на думата; употребява думи в пряко и преносно значение; разпознава синонимите като близки по значение думи; използва синоними за избягване на дразнещи повторения; разграничава синоними от сродни думи; подбира думи в съответствие с конкретен езиков контекст и комуникативна ситуация; определя изречението, с което се изразяват чувства, като възклицателно; разпознава подбудителните изречения за заповед, молба, съвет, забрана; разграничава подбудително от възклицателно изречение; преобразува подбудителни и възклицателни изречения; оформя пунктуационно правилно края на подбудителни и възклицателни изречения; употребява видове изречения в съответствие с комуникативната ситуация; определя темата на текста; пише съчинение по зададената тема, като се придържа към нея; преразказва устно достъпен нехудожествен (научнопопулярен) текст; използва факти и идеи от нехудожествен (научнопопулярен) текст при писмен отговор на поставен въпрос; прави подробен писмен преразказ на кратък художествен повествователен текст; съчинява писмен текст по преживяна случка и по словесна опора (предложен литературен герой); прави поправка на съчинението по отношение на съдържанието и на езика, включително правописа; съставя лично писмо; участва в обсъждането на фрагменти от литературното произведение; съотнася заглавие към конкретен епизод; проследява взаимоотношенията между героите в изучавано произведение; съпоставя постъпките на героите и нравствените им качества; чете с разбиране и изразително текста на изучаваното произведение; открива епитета като изразно средство в изучавано произведение; разграничава епитета от прилагателното име; открива сравнението в изучавано произведение; открива нравствени ценности в пословици; осмисля условния характер на художествения текст; разграничава художествен от нехудожествен текст; открива логически акценти в художествения текст; разпознава художественото описание в литературното произведение; открива описания на външен вид на герои, на обстановка, на пейзаж в художествен текст; разграничава художественото описание от повествованието в художествен текст; изразява предпочитания към художествени текстове, прочетени самостоятелно; интерпретира текста на литературни и фолклорни произведения чрез участие в групово и екипна дейност на игрови и сценични форми; познава произведения, посветени на България, българския народ и българския език; рецитира стихотворения от български автори (например, „Обич“ от Дора Габе); илюстрира културния диалог между различни общности с примери от литературни и фолклорни произведения; дава примери за културното многообразие от самостоятелно прочетени текстове от детски списания, кратки енциклопедии, интернет.

Незадоволителен – ученикът не постига очакваните резултати от учебната програма по български език и литература за 3 клас, заложили като прагова стойност за успешност и зададени чрез степента на позитивен измерител „среден“.

НАЧИН НА ОЦЕНЯВАНЕ:

Оценката се изчислява по формулата:

$$\frac{n}{N} \times 4 + 2$$

- „n” – получен брой точки
- „N” – максимален брой точки

Забележка:

Продължителността на изпитите в процеса на училищното обучение е:

1. за класовете от началния етап на основната степен:

- а) един астрономически час – в случаите, когато изпитът е писмен или практически;*
- б) до 20 минути – за устната част в случаите, когато изпитът е комбинация от писмена и устна част;*
- в) до 40 минути – за писмената или за практическата част в случаите, когато изпитът включва писмена или практическа част;*